

Näppäimistön salat

johdatus näppäinyhdistelmiin

Ohjelmissa on paljon hyödyllisiä näppäinyhdistelmien takaa löytyviä toimintoja. Samoihin toimintoihin toki pääsee myös hiiren ja valikoiden kautta, mutta oikopoluilla homma toimii huomattavasti nopeammin varsinkin usein suoritettavien toimintojen yhteydessä.

Ohjelman käyttöä aloitettaessa luonnollisin tie komentoihin on ohjelmassa olevat valikot. Niitäkin voidaan käyttää näppäimistön avulla, mutta varsinaisesti pikanäppäimillä tarkoitetaan tilannetta, jossa on painettava useampaa painiketta samanaikaisesti toiminnon toteuttamiseksi. Nyt käsitellään vain kirjaimiston ympärillä olevia näppäimiä ja jätetään myöhempään käsittelyyn erikseen olevat numeronäppäimet sekä muut erikoisemmat painikkeet.

Painikkeet tutuiksi

Ensimmäiseksi on osattava erottaa näppäimet, joilla on toiminnallista merkitystä sekä ne, jotka toimivat pääsääntöisesti vain silloin kun painetaan jotakin toista painiketta yhtä aikaa.

Esimerkiksi teksturissa jotakin kirjainta painettaessa ruudulle tulostuu sen merkki, joten ne kuuluvat painikkeisiin joihin on liitetty jokin toiminto. Näppäimistön yläreunassa sijaitsevat funktionäppäimiin F1 - F12 voi olla liitettynä toimintoja, joten ne luetaan samaan sarjaan kirjainten kanssa.

Painikkeita, jotka toimivat ainoastaan jonkin toisen painikkeen kanssa ovat control (CTRL), vaihto (SHIFT) sekä Alt Gr, joista viimeksi mainittua ei kuitenkaan käytetä pikanäppäilyissä. ALT-painiketta käytetään lyhytvalinnoissa, vaikka sillä on myös muitakin ominaisuuks-

sia. Näppäinyhdistelmissä ALT kuuluu siis poikkeuksellisesti näppäimiin joilla ei ole muuta varsinaista toimintoa.

Alt ja Alt Gr -painikkeiden eroista enemmän tuonnempana. Windows toi omiin tarkoituksiinsa varatun Windowsin lippu-painikkeen. Ohjelmissa olevien pikanäppäinkomentojen kanssa sillä ei ole mitään tekemistä, vaan se on varattu käyttöjärjestelmän tarpeisiin ja siten se toimii vain Windowsissa sille erikseen määriteltyjen pikakomentojen yhteydessä, vaikka se itsessäänkin on toimintopainike.

Näppäimistön vasemmassa yläkulmassa on eräs aloittelevan käyttäjän tärkeimmistä painikkeista. Esc tai pidemmin Escape tarkoittaa vapaasti käännettynä pakoa. Tällä painikkeella voidaan keskeyttää useita aloitettuja toimintoja, kuten esim. vahingossa aloitettu tiedoston nimen muokkaus, sulkea ohjelmassa esiin tulleita ikkunoita kuten tiedoston avaus- tai tallennusdialogin jne.

Lopuksi jää vielä Enter-painike. Kyseessä on toimintopainike, joka vastaa usein myös hiiren kaksoisklikkausta. Tällä painikkeella voidaan esimerkiksi avata tiedosto

tai käynnistää ohjelma. Windowsissa on näppäinyhdistelmiä joissa myös tämä painike on mukana.

Alt ja Alt GR kaksi eri painiketta

Näppäimistöllä on Control- sekä vaihtopainikkeita kaksin kappalein. Näistä näppäinpareista voi yhdistelmässä käyttää kumpaa tahansa. Sen sijaan välilyönnin vastakkaisilla puolilla sijaitsevat Alt sekä Alt GR ovat aivan eri tarkoituksiin käytettäviä.

Osassa painikkeista on kaksi merkkiä. Vaihtonäppäintä painettaessa kirjaimista saadaan samalla tavoin kuin kirjoituskoneissakin aikaiseksi isot kirjaimet ja kirjaimien yläpuolella olevien numeronäppäimien yhteydessä olevan toisen merkin.

Joissakin painikkeissa on vielä kolmaskin merkki joko oikeassa reunassa tai etupuolella. Tämä merkki saadaan aikaiseksi painamalla ensin Alt GR pohjaan ja samaan aikaan halutun merkin sisältävä painike. Useimmilta lienee jäänyt huomaamatta se, että Alt GR vastaa hyvin läheisesti Alt ja Ctrl-painikkeiden samanaikaista paina-

mista, joten joskus sitä voi käyttää näiden korvikkeena. Toimivuus ei kuitenkaan ole aivan itsestään selvä asia kaikkien ohjelmien kanssa.

Alt on hieman monimutkaisempi painike. Sen painaminen siirtää kohdistuksen ohjelman valikkoon. Jos ohjelman valikossa lukee esimerkiksi Tiedosto, niin alleviivatun kirjaimen painaminen (tässä tapauksessa T) avaa kyseisen valikon. Ohjelmissa kohdistus yleensä myös jää valikkoriville. Monet ovat ihmetelleetkin, miksei mitään tapahdu kun esimerkiksi teksturissa on yrittänyt kirjoittaa. Vasta sopivan kirjaimen painalluksen avaama valikko on osoittanut missä ollaan menossa. Kohdistuksen siirtymisen huomaa vasta tarkkaan katsottaessa, joten ei ole ihme vaikka se jääkin huomaamatta.

Pikanäppäilyissä oikea järjestys tärkeää

Pikanäppäilyissä on huomattava oikea järjestys jossa painikkeita painetaan. Ohjelmissa olevissa opasteissa pikanäppäilyt kerrotaan tietyssä muodossa. Esimerkiksi ohjelmat voidaan sulkea yhdistelmällä ALT + F4. Välissä oleva plus-merkki antaa ymmärtää, että ensimmäistä painiketta ei vapauteta ennen toisen painamista.

Muistisääntönä onkin, että ensimmäiseksi painetaan sellaiset näppäimet joilla ei ole varsinaista toimintoa kuten Control, Vaihto (Shift) tai Alt. Tätä voi kokeilla omallakin tietokoneella; Control- tai

Useamman painikkeen kerrallaan painamisen voi tehdä monellakin tavalla. Jos hiiri on toisessa kädessä, tekee tietysti mieli venytellä toisen käden sormia, jos vaaksu vain antaa myöten. Monissa ohjelmissa on myös yhdistelmiä, jotka vaativat useamman painikkeen samanaikaista käsittelyä. Esimerkiksi MS Wordissa

voi siirtyä tiedoston esikatseluun painamalla CTRL + ALT + I, joka vaatii todella pitkät ja taipuisat sormet mikäli sen haluaa tehdä yhdellä kädellä. Tekstinkäsittelyssä kuitenkin enemmän kirjoitetaan, joten toinenkin käsi on yleensä myös näppäimistöllä.

Alarivillä on kaksi control-painiketta jotka toimivat täsmälleen samalla tavoin, näppäinyhdistelmissä voidaan käyttää kumpaa tahansa näistä painikkeista.

Pitkän välilyöntipainikkeen oikealla puolella on Alt Gr, jonka avulla saadaan näppäimistöltä painikkeissa olevat kolmannet merkit aikaiseksi. Vanhemmissa näppäimistöissä ei ole valmiina euron merkkiä, joka saadaan yhdistelmällä Alt Gr + E. Kyseinen merkki löytyy kuitenkin vain osasta kirjasimia. Tekstinkäsittely-ohjelma on hyvä väline yhdistelmäpainikkeiden harjoitteluun. Alt Gr -painikkeen avulla voi treenata harvemmin tarvittavia merkkejä ja samalla tulee painikkeiden oikea järjestyskin tutuksi.

Alt-painiketta voi rauhassa pitää alhaalla eikä se silti aiheuta mitään toimintaa sen enempää ohjelman kuin järjestelmän puolella, vaikka merkki kyllä otetaan vastaan.

Tässäkin esimerkissä jo järjestys kertoo missä järjestyksessä näppäimet tulee painaa pohjaan, ensin Alt ja sen jälkeen F4-funktiopainike. Sarjan viimeistä painiketta painettaessa on muistettava se, että liian pitkään painettaessa näppäimistöltä tulostuu sama komento ohjelman tulkittavaksi useampaan kertaan. Näppäimiä painetaan siis vain lyhyesti aivan kuten tekstiä kirjoitettaessa.

Näppäimet vapautetaan päinvastaisessa järjestyksessä; ensin ohjeessa viimeiseksi oleva painike ja vasta sitten painikkeet, joilla ei itsessään ole toiminnallista luonnetta. Jos toisena painikkeena sattuu olemaan esimerkiksi funktionäppäin jolla on omia toimintojaan, niin tällöin toteutetaan lisäksi vielä tämä toiminto, vaikkei näin ollut-

kaan tarkoitus tehdä. Tekstinkäsittelyohjelmissa oikeaa näppäinjärjestystä on helppo harjoitella. Avataan vaikkapa Wordpadiin pätkä tekstiä, josta osa valitaan kopioitavaksi. Kopiointi voidaan tehdä yhdistelmällä Ctrl + C. Jos painetaan ensimmäiseksi C-kirjainta, niin valittuna oleva teksti normaalisti korvautuu ja jäljelle jää vain pelkkä c. Vastaavasti jos näppäimiä vapautettaessa nostetaan sormi ensin Control-painikkeelta, jää taaskin jäljelle yksi tai useampi c-kirjain riippuen siitä, miten nopeaksi näppäimistön toistonopeus on Windowsin asetuksissa määritetty.

Tällä kertaa perehdyimme vain näppäimistön tuntemukseen. Seuraavalla kerralla tutustumme jäljelle jääneisiin painikkeisiin sekä Windowsissa käytettävissä oleviin ja myös useimmissa ohjelmissa toimiviin näppäinyhdistelmillä toimiviin pikatoimintoihin.